

Nr 505.

Av herrar **Mannerskantz** och **Arrhén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk och av exporten av fisk.

I Kungl. Maj:ts prop. nr 202 angående reglering av priserna på fisk och av exporten av fisk förklaras, att såväl fiskar- som fiskhandlarorganisationerna uttalat sitt gillande av förslaget att nuvarande prisreglering skall bibehållas i oförändrad omfattning.

Enligt vår åsikt skall varje slag av reglering av fiskhandeln ha till syfte att förbättra betingelserna för fiskproducenterna. Endast om fiskarens förhållanden bliva tillfredsställande kan man förutsätta, att även fiskhandelns förhållanden bliva det. Då som nyss nämndes fiskarens organisationer äro av den uppfattningen att det nuvarande regleringssystemet måste bibehållas, och skälet härtill är, att fiskarna icke själva anse sina organisationer tillräckligt starka att åstadkomma upprätthållandet av en nöjaktig standard för producenterna, anse vi detta skäl övertygande.

I likhet med ett flertal av remissinstanserna hysa vi däremot den uppfattningen att Kungl. Maj:ts förslag till fiskexportens ordnande icke kan anses tillfredsställande. Det kan nämligen förutsättas att i den mån en reglering av fiskexporten kommer att bygga på det system som av livsmedelskommissionen uppbyggt under de senaste åren — och anledning synes finnas att befara detta — komma fiskarens möjligheter att erhålla ersättning till bästa möjliga priser av största möjliga kvantitet fisk icke att rätt tillvaratagas.

Hittillsdags har det visat sig att det system som tillämpas beträffande handeln med fisk på s. k. centraliserade marknader i viss mån utgått från en orealistisk bild av hur centraliseringen av importen fungerar i olika länder. Huvudvikten har nämligen kommit att läggas vid att det *formella* avgörandet rörande importen är förbehållet ett centralt, ofta statligt organ. Det väsentliga är emellertid att *sakavgörandet* vanligen — liksom i varje slags förvaltning — i realiteten är lagt i händerna på underordnade organ. Dessa distribueringsorgan äro regelmässigt de som tidigare under fri handel utgjorde fiskgrosshandeln. De svenska fiskexportörerna ha tidigare haft sina affärer med just dessa distributionsorgan och ha därför personlig kontakt med dem och deras tjänstemän.

I propositionen föreslås att riksdagen skall godkänna att Kungl. Maj:t erhåller en inblancofullmakt att vidtaga åtgärder för en reglering av fiskexporten. Med de erfarenheter vi äga av arbetsresultatet av vårt lands fiskexport sådan den varit ordnad alltsedan 1948—1949, hysa vi tyvärr inga större förhoppningar om

att fiskexportfrågan skall kunna tillfredsställande ordnas utifrån de vaga riktlinjer, som Kungl. Maj:t dragit upp i propositionen.

Vi finna det angeläget att i detta sammanhang i några korta punkter ge exempel på några av de mest markanta missförhållanden, som framträtt under den tid, den svenska fiskexporten till s. k. centraliserade marknader omhänderhafts av särskilda exportorgan, vilka upprättats på livsmedelskommissionens tillskyndan och vilka kommit att få en särpräglad ställning med monopolistisk karaktär i förhållande till de "fria" exportörerna. De nämnda exemplen återges i följande fem punkter.

1) Till en av de centraliserade marknaderna utgjorde år 1948 fiskexporten från Sverige mer än 40 % av landets totala fiskimport. Sedan de fria svenska exportörerna skjutits åt sidan år 1949 sjönk Sveriges andel i nämnda lands totala import till mindre än 10 %.

2) 1949 intog Holland Sveriges dominerande ställning som fiskexportör till nämnda land. Även Danmark ökade sin fiskexport så mycket att den var mer än dubbelt så stor som den totala svenska kvantiteten. En del av den från dessa länder exporterade fisken var inköpt i Sverige eller från svenskar.

3) År 1949 fanns inom ramen för gällande handelsavtal ett utrymme för export av svensk fisk till nämnda land till ett värde av 4 milj. kr. Vårt land kunde emellertid icke utnyttja mer än 1,8 milj. kr. av 4 milj. kr.

4) I livsmedelskommissionens i propositionen åberopade skrivelse uttalas att förhandlingsarbetet om exporten till de centraliserade marknaderna är tungrott och att importlicenstvånget i utlandet ofta utnyttjas för att begränsa den svenska fiskexporten. Detta synes oss vara den naturliga följderna av att den kännedom som fiskexportföretagen ha om marknaderna icke blivit tillvaratagen.

5) De svenska fryshusen äro för närvarande överfulla av fisk, och trots fångstransonering ha under senaste tid fiskarna icke kunnat få avsättning för ilandförda fångster. Dessa ha i stället gått till fiskmjölsfabrikerna, och fiskarna ha sålunda fått nöja sig med att för fångsterna endast erhålla garantipriserna.

*

Läget synes kräva, att fiskexporten snarast ordnas på ett sätt som verkligen kan leda till att fiskarna ges bästa betingelser för en säkrad avsättning av sina fångster samtidigt som fiskexportörerna — icke blott en grupp av dem utan samtliga — erhålla garantier för trygghet och så långt möjligt självständighet i sin näringsutövning, så att de kunna göra sitt bästa.

Under diskussionen om formerna för en reglering av fiskexporten ha flerfaldiga förslag framställts rörande de befintliga fiskexportföretagens ställning.

Det synes oss angeläget understryka betydelsen av att dessa exportörer icke enbart anvisas en ställning som något slags "packare". Icke heller förefaller det klokt att — såsom livsmedelskommissionen ifrågasatt — ge dem uppgifter att konkurrera vid köpen på den inhemska marknaden. Sådana anordningar måste

komma att medföra stora risker såväl för producenterna som för exportföretagen, då de sistnämndas erfarenheter om exportmarknaderna icke utnyttjas.

Vid ordnandet av fiskexporten måste enligt vårt förmenande största möjliga hänsyn tagas till alla berörda parterers legitima näringsintresse. Det vore säkerligen olyckligt om här skulle igångsättas experiment, som skulle innebära att nya män i nya organisationer tillåtas "tränga undan" dem som äga rika erfarenheter på området i fråga. Man kan då befara att konkurrensen t. ex. med den danska och norska fiskexporten — i förhållande till vilka den svenska exporten av fisk enligt livsmedelskommissionens förmenande intar en ofördelaktig ställning — komma att fresta de oprövade svenska exportorganen att realisera de stora fisklagren till ogynnsamma priser.

Genom fiskfångsternas ansvällning under kriget förekommer ett i jämförelse med förkrigsförhållandena stort utbud av fisk som delvis måste få avsättning genom export. Alla synas ense om att de många svenska exportörerna icke kunna under alldeles fria betingelser bearbeta de exportmarknader, där importen centraliserats.

Tillgodoseendet av fiskarens intresse anses kräva att prissättningen åtminstone å fisk, avsedd för export till de centraliserade marknaderna, tills vidare är i någon form reglerad. Därvid har föreslagits att prisfrågorna skola behandlas av de s. k. exportnämnderna och av exportrådet. Därest så sker bör ett centralt organ fastställa det pris, vartill en exportör lägst kan inköpa varan. Organets ordförande bör vara en av handels- och industrikommissionen utsedd opartisk ordförande. Fiskare och fiskexportörer utse vardera lika antal ledamöter.

Fiskexporten befinner sig just nu i ett synnerligen allvarligt läge. Det är därför av allra högsta angelägenhetsgrad att utan dröjsmål alla möjligheter bli tillvaratagna att öka densamma. Den outnyttjade reserv, som finnes för att nå detta syfte, består i exportgrossisternas outnyttjade kapacitet. Situationen synes kräva att dessa reserver genast och på bästa sätt bli tillvaratagna.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 202 måtte beakta de synpunkter, som i motionen anförts beträffande ordnandet av den svenska fiskexporten.

Stockholm den 25 april 1950.

Axel Mannerskantz.

Erik Arrhén.
